

КУЗНЕЦОВА Ю.О., ПЕТРОВА С.М., ст. гр. МОс-116
Наук. керів.: Гришина Ю.В., асист.
ДВНЗ "ДонНТУ" Автомобільно-дорожній інститут,
м. Горлівка

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВУГІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рассмотрены и проанализированы наиболее значимые проблемы в деятельности угольных предприятий Донецкой области, предложены некоторые перспективные варианты их решения.

Актуальність. Вибір основного напрямку розвитку економіки будь-якої країни залежить насамперед від наявності й характеру власної мінерально-сировинної бази. Єдиним енергоносієм, якого в Україні потенційно достатньо для повного забезпечення власних потреб, є вугілля. За прогнозними даними, вугільна галузь в 2030 р. може забезпечувати видобуток вугілля до 94% від загальних потреб країни на відміну від нафтової промисловості, власне забезпечення якої на Україні становить лише 20,5%. Проте останнім часом спостерігається суттєва невідповідність між значенням вугільної промисловості для країни і її техніко-економічним станом. Хоча наведені факти й свідчать про безперечну важливість вугільної промисловості для України та про виключно стратегічне значення цієї галузі з точки зору енергетичної незалежності України в світовому економічному просторі, за економічними, фінансовими, технічними та соціальними показниками вона перебуває у глибокому кризовому стані, що багато в чому є наслідком тривалої відсутності єдиної ефективної стратегії розвитку галузі, в тому числі і в інвестиційній сфері.

Мета дослідження. Аналіз існуючих на підприємствах вугільної промисловості Донецької області проблем і розробка рекомендацій щодо їх вирішення.

Основна частина. Вугільна промисловість України є однією із складових її енергетичної безпеки, має глибокі традиції розвитку інфраструктури вуглевидобутку та вуглепереробки. Значні запаси сировини забезпечують тривалу перспективу її роботи. Проте, вже кілька десятків років в українській енергетиці виникають і поглиблюються кризові тенденції, які в кінцевому підсумку призводять до системної кризи галузі. Видобувати "чорне золото" стає все важче. Значна частина пластів, що розробляються, небезпечна: гірничі удари супроводжуються викидами вугілля й газу. Глибина кожної четвертої шахти – понад 1 км. Саме вони дають третину всього вугілля, яке видобувається на Донеччині. Стільки ж видобувається з діючих очисних вибоїв потужністю пластів менше 1 метра. В центральному Донбасі (на шахтах Горлівки, Дзержинська, Єнакієвого) на такі тонкі пласти припадає 70% видобутку, а понад 80% вугілля видобувається на крутому падінні. В таких умовах важко механізувати технологічні процеси та

гарантувати безпеку гірничих робіт. Донецька область підвела підсумки свого розвитку за останні десять років і дійшла висновку, що підприємства вугільної промисловості знаходяться в кризовому стані: виробництво скоротилося майже на чверть. Все це привело до внутрішніх, соціальних та зовнішніх проблем [1] (табл. 1).

Таблиця 1 (за матеріалами [2])

Проблеми вугільної промисловості		
внутрішні (на більшості вугільних підприємств)	соціальні (пов'язані з закриттям шахт)	зовнішні
<ul style="list-style-type: none"> ▶ нераціональний розподіл функцій по рівнях керування галуззю; ▶ відсутність нових форм й методів керування підприємствами; ▶ старіння основних фондів, зниження виробничих потужностей; ▶ низька якість вугілля, що добувається; ▶ заборгованість перед працівниками по заробітній платі; ▶ незацікавленість трудових колективів шахт в одержанні внутрішніх резервів розвитку підприємства; ▶ невідповідність управлінського персоналу шахти до роботи в умовах ринкових відносин; 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ несприяття невваженої державної, регіональної та галузевої політики створенню робочих місць у регіонах закриття шахт; ▶ падіння пріоритету в оплаті праці шахтарів через нерівні умови при регулюванні цін на вугілля і продукцію інших галузей промисловості; ▶ напружена ситуація у трудових колективах, загострення соціальних відносин; ▶ заборгованість з оплати праці та регресних позовів, високий рівень виробничого травматизму, погіршення стану здоров'я працюючих; ▶ реальні та потенційні загрози звільнення при закритті шахт, залежність життєзабезпечення населення шахтарських міст 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ нездатність шахт повною мірою задовольняти потреби економіки країни у вугільній продукції; ▶ цінові диспропорції між шахтним устаткуванням і вартістю вугільної продукції; ▶ недосконалість ринкових відносин між постачальниками, споживачами й посередниками; ▶ відсутність стабільної державної політики з питань фінансування галузі з державного бюджету, що затримує будівництво нових і реконструкцію діючих

<p>► відсутність ефективної політики функціонування підприємства в ринкових умовах</p>	<p>та селищ від функціонування вугільних підприємств</p>	<p>шахт; ► недостатній розвиток законодавчої бази в питаннях політики приватизації вугільних підприємств</p>
--	--	--

Отже, на найближчу і середньострокову перспективу основними шляхами та засобами розв'язання проблем галузі є:

- першочергове проведення заходів, які не потребують значних інвестицій, можуть бути здійснені у відносно стислі строки і сприятимуть збільшенню обсягів видобутку вугілля, підвищенню його конкурентоспроможності – це заходи з використання наявних внутрішніх резервів підвищення ефективності функціонування вуглевидобувних підприємств;

- переорієнтація фінансових потоків на значне збільшення обсягів капітальних вкладень на підтримку виробничих потужностей діючих шахт, прискорення їх технічного переоснащення;

- усунення гострого дефіциту обігових коштів за рахунок надання одноразової цільової державної підтримки або пільгових державних кредитів, а також зменшення відволікання власних коштів підприємств на капітальні вкладення;

- скорочення обсягів незавершеного будівництва, концентрація капітальних вкладень на завершенні будівництва нових шахт та реконструкції діючих шахт;

- припинення дострокового закриття глибоко збиткових вугільних шахт до розробки нормативно-правової бази щодо обґрунтування доцільності цього з огляду на пріоритети інтересів національної економіки.

На довгострокову перспективу основним шляхом забезпечення сталого розвитку галузі є формування раціональної структури шахтного фонду на таких засадах:

- здійснення пріоритетного інвестування з різних джерел і розвиток потенційно високопродуктивних вуглевидобувних підприємств, їх технологічної переорієнтації на використання видобувної техніки нового технічного рівня вітчизняного та іноземного виробництва, виведення їх на рентабельний рівень функціонування;

- для середньо- і малопродуктивних шахт основними напрямками розвитку є реконструкція. Для шахт, де проведення реконструкції недоцільно, а технічне переоснащення малоефективне – збільшення концентрації гірничих робіт зі скороченням кількості вибоїв до двох чи одного, постійне надання державних дотацій, поступове дострокове закриття шахт з вирішенням пов'язаних із цим соціальних і екологічних проблем;

- забезпечення періодичності проведення реконструкції діючих шахт один раз на 20-25 років;

- будівництво нових високопродуктивних шахт на вугільних родовищах з відносно сприятливими гірничо-геологічними умовами із залученням

державних і змішаних форм інвестування, та невеликих шахт на ділянках із неглибоким заляганням вугільних пластів із залученням недержавних інвестицій.

Такі підходи до розв'язання проблем вугільної промисловості дозволять збільшити частку високопродуктивних і потенційно рентабельних підприємств, поступово зменшити до повного виключення частки малопродуктивних збиткових шахт, наблизити галузь до самодостатнього рівня.

Висновки. Таким чином, підприємства вугільної промисловості знаходяться у кризовому стані і, тому основна функція держави полягає у створенні умов для сталого функціонування вугільної промисловості, стабілізації та підвищенні надійності енергозабезпечення економіки, створення умов для фінансового оздоровлення вуглевидобувних підприємств, підвищення їх платоспроможності та інвестиційної привабливості, наближення галузі до самодостатнього рівня, підтримка стабільності кадрового потенціалу відповідно до потреби розвитку вугільної галузі.

Бібліографічний список

1. Логвиненко В.И., Гринев В.Г. Проблемы развития добычи угля на шахтах Донецкой области / В.И. Логвиненко, В.Г. Гринев // Економіка промисловості. – 2005. – №1. – С. 19–24.

2. Амоша А. Актуальные проблемы развития угольной промышленности Украины / А. Амоша, В. Логвиненко // Экономика Украины. – 2006. – №12. – С. 4–10.

МОРОЗ О.В., ст. гр. МО-11 м

Наук. керів.: Гайдай І.Ю., к.е.н., доц.

ДВНЗ "ДонНТУ" Автомобільно-дорожній інститут,

м. Горлівка

АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ІНВЕСТУВАННЯ В МАЛІ ПІДПРИЄМСТВА

Изучен опыт инвестирования в малые предприятия в развитых странах мира с целью обоснования возможности его применения в Украине.

Актуальність. Світовий досвід свідчить про те, що малі підприємства є одними із ключових елементів ринкової економіки. Навіть під час кризових явищ вони створюють нові робочі місця та залучають до економічного обігу матеріальні, фінансові, людські і інформаційні ресурси. При цьому для малих підприємств не потрібен великий стартовий капітал, вони швидко окупають витрати, більше генерують інноваційні ідеї, стимулюють конкуренцію та звільняють великі підприємства від виробництва нерентабельної для них продукції.